

HALSUAN KUNTA
Tarkastuslautakunta

Halsuan kunnanvaltuustolle

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2020

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Tarkastuslautakunnan kokoonpano valtuustokaudella 2017 – 2021:

varsinainen jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Tuominiemi Jukka, pj	Korhonen Milla
Torppa Kari, vpj	Kanala Arsi
Koskela Sakari	Hietalahti Sirpa
Karjalainen Hilikka	Kauppinen Vuokko
Luoma Tiina	Mikkonen Hannu

Lautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja Tuula Ylikangas BDO Audiator Oy:sta. Vuoden 2020 arviointia varten tarkastuslautakunta on kokoontunut kolme kertaa.

2. Edellisen arviointikertomuksen takia tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Tarkastuslautakunta kiinnitti edellisessä arviointikertomuksessaan huomiota seuraaviin asioihin:

- Kokonaisuudessaan kunnan perustoiminta on ollut tavoitteiden mukaista vuonna 2019, vaikkakin kuntatalous heikkeni edelleen edellisestä vuodesta. Kunnan toimintakate oli noin 4,2 % talousarviota heikompi.
- Tarkastuslautakunta painottaa, että kunnanhallituksen on varmistettava se, että kunnan sotemenot suhteessa käytettävissä olevaan rahoitukseen on saatava kestävä tasolle.
- Tarkastuslautakunta kannustaa kunnanhallitusta sekä viranhaltijoita kehittämään koronakriisin aikana hyväksi havaittuja digitalisaation muotoja esimerkiksi etäopetuksessa niin, että niistä voitaisiin saada pysyvää kustannussäästöä kunnan sisäisiin ja ulkoisiin toimintaprosesseihin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2020 aikana kunnan perustoiminta on edelleen ollut kokonaisuudessaan tavoitteiden mukaista. Sotemenot toteutuivat vuoden 2020 budjettiin nähden selkeästi pienempinä (-639 891 €) ja laskivat selkeästi myös vuoden 2019 toteutumasta (- 448 067 €). Sotemenojen pienentymisen syitä on vaikea arvioida tarkemmin, koska koronaepidemian seurauksena esimerkiksi suoriteperusteinen käyttö

on oletettavasti vähentynyt. Toisaalta on nähtävissä, että Soitessa toteutetut ja suunnitella olevat organisaatio-/toimintoprosessien muutokset ovat oikean suuntaisia kustannuskehitykseen nähden.

Investointiohjelma toteutui alle budjetoidun.

Sidonnaisuusrekisteri on kunnan kotisivuilla ja sitä ylläpidetään aktiivisesti.

3. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Yleishallinto

Yleishallinnon tavoitteena on pitää kunnan saatavat ajan tasalla. Talouden seuranta toteutetaan vähintään neljännesvuosittain. Nämä yleishallinnolle asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Valtuuston hyväksymä investointiohjelma on toteutunut 86,1%:sti. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää aina kunnanvaltuusto. Investointiohjelman alitusta selittää pääasiassa Liikekeskus-hankkeen remonttibudjetin alittuminen, kun remontti käynnistyi täydellä teholla vuoden 2021 puolella.

Yhteistyö naapurikuntien kanssa virkajärjestelyissä on järkevää ja sitä on edelleen jatkettava. Taloushallinnon osalta yhteistyö on käynnistynyt vuoden 2019 alusta, kun Halsuan, Kaustisen ja Vetelin kunnat siirtyivät käyttämään yhteistä kirjanpito-ohjelmistoa. Myös Perhon kunta siirtyi käyttämään samaa ohjelmaa vuoden 2020 puolella. Tämä mahdollistaa tulevaisuudessa työn jakamisen joustavasti kuntien kesken.

Vuoden 2020 aikana suunniteltiin yhteisen palkkahallinto-ohjelmiston käyttöönottoa Kaustisen ja Vetelin kanssa. Ohjelman käyttöönottoprojekti käynnistyi vuoden 2021 puolella.

Maaseututoimi

Maaseututoimen ja elinkeinojen edistämisen tavoitteena on elinkeinorakenteen monipuolistaminen, uusien työpaikkojen aikaansaaminen, maatilojen jatkuvuuden ja muiden työpaikkojen turvaaminen sekä asumisympäristön viihtyvyyden parantaminen. Tavoitteeseen on sinällään päästy ja yhdessä sidosryhmien, Mtk- Halsuan ja Proagrian kanssa on järjestetty koulutustilaisuuksia.

Elinkeinojen edistämistä pyritään tehostamaan bio- ja kiertotalouden osalta muun muassa siten, että vuoden 2020 aikana kunnanvaltuusto päätti perustaa Halsuan Kehitys Oy -nimisen osakeyhtiön, jonka omistukseen siirrettiin kunnassa sijaitseva biokaasulaitos. Yhtiön ensisijaisena tavoitteena on kehittää tähän liittyvää toimintakokonaisuutta.

Maa- ja metsätilojen hoito on ollut metsätaloussuunnitelman mukaista.

Sosiaali- ja terveystoimi

Sosiaali- ja terveystoimen tavoitteena on tärkeiden peruspalvelujen säilyttäminen lähellä kuntalaisia. Palvelut tuotetaan edelleen yhteisillä periaatteilla koko alueella ja kustannukset jaetaan aiheuttamisperiaatteella.

Sekä Pihlajatuovassa että Kannelmassa on ollut oman kunnan sekä naapurikuntien asukkaita hoidossa. Palvelujen taso on saatu turvattua, vaikka SOITE:n myötä toimintaa on suoraviivaistettu ja tietynlainen kuntakohtainen joustavuus on hieman heikentynyt.

Erikoissairaanhoidon palvelut, johon kuuluvat psykiatrisen ja somaattisen erikoissairaanhoidon lisäksi kehitysvammapalveluja, kuuluvat myös SOITE-kuntayhtymän toiminnan alle.

Kunnan sotemenot vähentyivät vuonna 2020 edellisestä vuodesta yhteensä noin 448 067 €. Ilmeistä on, että koronaepidemia on vähentänyt sotepalveluiden käyttöä ja tämä näkyy vähentyneinä sotemenoina. Koronaepidemian seurauksena kertynyt hoitovelka purkautuu tulevaisuudessa ja tämä tulee todennäköisesti näkymään hetkellisenä sotemenojen suurempana kasvuna.

Sivistys- ja hyvinvointitoimi

Sivistys- ja hyvinvointitoimi vastaa toimialaansa kuuluvien tehtävien tuottamisesta tarkoituksenmukaisesti sekä taloudellisesti että toiminnallisesti. Toimintaa kehitetään maakunnallisella yhteistyöllä; parannetaan perusopetuksen laatua opetushenkilöstön täydennyskoulutuksella ja yhteisellä arviointijärjestelmällä. Yhteistyössä kuntien kanssa tehdään muun muassa etsivää nuorisotyötä.

Asetetut tavoitteet toteutuivat. Esi- ja perusopetuksen toimintaa on kehitetty toiminnalliseen suuntaan. Lasten päivähoiton tavoitteena on tarjota palveluja asiakaskeskeisesti ja joustavasti perheiden tarpeiden mukaan. Päivähoitopaikka on järjestynyt säännösten mukaan kaikille sitä hakeneille ja perheiden tarpeita on huomioitu mahdollisuuksien mukaan, myös vuoropäivähoito on ollut mahdollista. Varhaiskasvatuksessa vuonna 2019 aloitettu viisivuotiaiden maksuton päivähoiton kokeilu jatkuu edelleen.

Kirjastotoimen osalta omatoimikirjasto-toiminta on lisännyt kirjaston käyttöastetta.

Kunnan liikuntatilojen pintaremontointia käynnistettiin vuoden 2020 puolella ja työ valmistui alkuvuodesta 2021.

Tekninen toimi

Rakennus- ja ympäristölautakunnan tavoitteena on ollut, että halsualaisilla on ympäristöystävällisesti, rakennus- ja paloteknisesti sekä liikenteellisesti turvallinen ja viihtyisä kunta. Toiminta on ollut tavoitteiden mukaista. Kunta ja kuntalaiset ovat tehostaneet uusiutuvan energian käyttöä, ja parantaneet rakennusten energiatehokkuutta.

Tekninen lautakunta huolehtii kunnan kiinteistöjen rakentamisesta, kunnossapidosta ja myy sekä hallinnon palveluita että laitosten ja verkostojen hoito- ja kunnossapitopalveluita kunnan yhtiöille. Kiinteistöjä huolletaan ja pidetään kunnossa niin, että ne ovat turvallisia ja viihtyisiä eivätkä aiheuta terveydellistä haittaa käyttäjilleen. Vuokra-

asuntoja kunnostettiin vuokralaisten vaihtuessa, kiinteistöjen kuntoa on seurattu koko ajan, tarpeelliset korjaukset ja huollot on tehty tarvittaessa.

Kuntakonsernin kiinteistöjen huoltoon ja hallintaan on hankittu kiinteistöhoitojärjestelmä, jonka käyttöä on tehostettu vuoden 2020 aikana.

Kunnan vuokra-asuntokanta on suhteellisen iäkästä ja vapaiden asuntojen määrä on hyvin pieni. Tarkastuslautakunta kannustaa kunnanhallitusta vauhdittamaan uusasuntotuotannon vaihtoehtojen tarkastelua sekä uusien asuntojen määrän lisäämistä kunnassa.

4. Muut toiminnan ja talouden arvioinnit

Kuntatalous

Kuntatalouden tilaa on seurattu aktiivisesti ja siitä on raportoitu kunnanhallitusta. Vuoden 2020 osalta kunnan taloustilanne parantui merkittävästi. Vuosikate oli positiivinen, 1 006 914,58 €. Omavaraisuusaste on 39,3 % (ed. v. 34,3 %). Lainakanta on 4,7 m€ (ed. v. 4,9 m€) eli 4252€/asukas. Pitkäaikaisia lainoja ei nostettu vuoden 2020 aikana; lyhytaikaisten kassalainojen määrä laski 0,25 m €. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 7 000 €; tämän takia kokonaislainamäärä on laskenut edelliseen vuoteen verrattuna.

Käyttötalousmenot laskivat yhteensä noin 465 401 €, toimintatuottojen laskiessa noin 140 064 €. Käyttötalousmenojen laskua selittää enimmäkseen sotemenojen lasku (n. 448 067 €). Kunnan verotulot kasvoivat varsin hyvin, muutos edelliseen vuoteen oli noin 147 815 €. Kasvua toi parantunut tuloveron tuotto veroprosentin korotuksen seurauksena. Valtionosuudet vuodelle 2020 kasvoivat merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna, yhteensä noin 714 420 €, josta harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus oli 160 000 €. Valtionosuuksien merkittävässä kasvussa näkyy koronaepidemian takia tehdyt korotukset valtionosuuksiin vuodelle 2020.

Tilikauden ylijäämäksi muodostui 515 222 €. Tämä on selkeästi talousarviota parempi tulos (TA 2020, tilikauden ylijäämä 45 555€).

Kuntalain 118 §:ssä on määritelty ns. kriisikuntakriteerit, joiden perusteella mm. arviointimenettely voidaan käynnistää. Tunnusluvut lasketaan konsernitilinpäätöksen perusteella.

tunnusluku	kriteeri	2020	2019	2018
alijäämä	-1.000 €/as ja edellisessä tp:ssä -500 €/as	2356	1581	1780
vuosikate	ilman harkinnanvaraista avustusta negatiivinen	1894	555	1019
tulovero-%	väh. 1,0 %-yks. korkeampi kuin kuntien painotettu keskim. (v.2020; 19,97 %)	23,5	22,0	22,0
lainamäärä	kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien lainamäärän	12432	12810	12172

	väh. 50 %:lla (v. 2019; 7084 €/as + 50%=10626)			
suhteellinen velkaantuminen	kuntakonsernissa yli 50 %	93,16	100,87	99,71

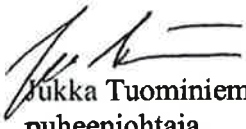
5. Yhteenvetoarvio

Kokonaisuudessaan kunnan perustoiminta on ollut tavoitteiden mukaista vuonna 2020. Kuntatalouden todenmukaista tilaa on kuitenkin haastava arvioida koronaepidemiasta johtuvista syistä.

Tarkastuslautakunta painottaa, että kunnanhallituksen on varmistettava se, että kunnan sotemenot suhteessa käytettävissä olevaan rahoitukseen on saatava kestäväille tasolle. Kunnassa on seurattava erityisellä tarkkuudella sotemenojen kehitystä tilanteessa, jossa koronarajoitukset puretaan ja on oletettavaa, että koronaepidemian aikana syntyneitä hoitovelkaa aletaan purkamaan.

Kunnan taseessa oleva kertynyt ylijäämä (n. 520 t. €) ei anna todellista kuvaa kuntatalouden tilasta, koska kulunut vuosi oli poikkeuksellinen. Kunnan taloutta ja talouden tunnuslukuja tarkasteltaessa on pyrittävä huomioimaan poikkeuksellisen vuoden vaikutus.

Halsualla 8. päivänä kesäkuuta 2021

Jukka Tuominiemi
puheenjohtaja

Kari Torppa
varapuheenjohtaja

Hilikka Karjalainen
jäsen

Sakari Koskela
jäsen

Tiina Luoma
jäsen